

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра права (№ 702)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Керівник проєктної групи

 А.Є. Голубов
(підпис) (ініціали та прізвище)

«31» серпня 2020 р

**РОБОЧА ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Вибірковий блок «Інформаційне право»**

ОСНОВИ ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ
(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 08 Право
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 081 Право
(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: Право

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Харків 2020 рік

Робоча програма з дисципліни Основи права Європейського союзу
для студентів за спеціальністю 081 Право
освітня програма «Право»

«31» серпня 2020 р., – 16 с.

Розробник: Стебелєв А.М. к.ю.н, ст. викладач
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри права
(назва кафедри)

Протокол № 1 від « 31 » серпня 2020 р.

Завідувач кафедри д.ю.н., проф
(науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Спіцина Г.О.
(ініціали та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів: денна форма навчання – 4;	Галузь знань: 08 Право Спеціальність: 081 Право Освітня програма «Право» Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Цикл загальної підготовки
Кількість модулів – 2		Навчальний рік
Кількість змістових модулів – 2		2020/ 2021
Індивідуальне завдання – нема		Семестр
Загальна кількість годин: денна форма навчання – 48/120;		7
		Лекції ¹⁾
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2		16 годин
		Практичні, семінарські¹⁾
		32 годин
		Лабораторні ¹⁾

		Самостійна робота
		72 годин
		Вид контролю
		залік

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 48/72;

¹⁾ Аудиторне навантаження може бути зменшене або збільшене на одну годину в залежності від розкладу занять.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Основи права Європейського Союзу» є опанування студентами знань про загальні закономірності виникнення й розвитку ЄС, його права та інститутів, зокрема у сфері надання електронних послуг.

Основними завданнями вивчення дисципліни є формування у студентів системи знань про принципи права ЄС, механізми взаємодії права ЄС та національного права держав-членів ЄС, а також права ЄС та держав-партнерів, основні галузі права ЄС та особливо які регулюють електронні послуги та захист персональних даних, а також закласти основи практичних навиків кваліфікації правовідносин, що виникають всередині ЄС та у його відносинах з іншими державами.

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Основи права Європейського Союзу» студенти повинні:

Знати:

- поняття, сутність та основні принципи права Європейського Союзу;
- співвідношення міжнародного права, права ЄС та національного права держав-членів ЄС;
- основні механізми правового регулювання відносин ЄС, членів ЄС та інших держав;
- основи правового регулювання ринків товарів та електронних послуг ЄС;
- основи правового регулювання ринку електронної комерції ЄС;
- порядок вирішення спорів та здійснення судової юрисдикції в ЄС;
- основи правового регулювання персональних даних за правом ЄС;
- основні підгалузі права ЄС: торговельне, фінансове, кримінальне, екологічне тощо.

Вміти:

- кваліфікувати правовідносини в електронній сфері, що регулюються нормами права ЄС;
- тлумачити норми права ЄС;
- застосовувати норми права ЄС;
- тлумачити та використовувати норми національного законодавства, з урахуванням положень права ЄС.

1. Програма навчальної дисципліни «Основи права Європейського Союзу»

Змістовий модуль 1. Загальна частина «Європейський Союз: устрій та правопорядок»

Тема 1. Предмет, система та завдання курсу «Основи права ЄС».

Правова природа Європейського права. Визначення Європейського права. Співвідношення понять "Європейське право" і "право Європейського Союзу". Європейське право як галузь права.

Європейське право як наука. Визначення науки Європейського права та її розвиток на сучасному етапі. Роль загальнотеоретичних, історичних та галузевих юридичних наук у вивченні Європейського права. Основні наукові школи Європейського права.

Європейське право як навчальна дисципліна. Визначення та загальна характеристика Європейського права як навчальної дисципліни. Предмет та система курсу. Джерела та методи пізнання Європейського права. Співвідношення курсу "Основи права Європейського Союзу" з іншими навчальними дисциплінами (теорія держави і права, історія держави і права зарубіжних країн, міжнародне право, практика Європейського суду з прав людини та інші).

Тема 2. Історія становлення та розвитку права ЄС.

Європейський Союз: склад, територія, населення. Держави-члени Європейського Союзу. Територіальна сфера діяльності Європейського Союзу. Особливості правового режиму "заморських країн та територій". Інститут громадянства Європейського Союзу та його значення. Офіційні мови Європейського Союзу. Символіка Європейського Союзу (гімн, прапор та ін.).

Європейський Союз і Рада Європи. Спільність завдань та схожість у розвитку Європейського Союзу та Ради Європи. Методи і форми здійснення інтеграції у межах двох об'єднань. Взаємодія Європейського Союзу і Ради Європи на сучасному етапі.

Передумови і причини європейської інтеграції. Історична обумовленість інтеграційного процесу в Європі і світі. Політичні та культурні передумови створення Європейського Союзу. Європейська ідея: поняття, значення, еволюція. Концепції створення політичного союзу в Європі у середні віки та новий час. Сполучені Штати Європи. План Маршала і Організація європейського економічного співробітництва. Рада Європи. НАТО.

Основні етапи формування Європейських Співтовариств і Європейського Союзу. План Шумана 1950 року. "Комунітарний метод" та його відмінність від методу міжурядового співробітництва. Створення і розвиток Європейських Співтовариств: Європейське об'єднання вугілля та сталі, Європейське економічне співтовариство та Європейське співтовариство з атомної енергії.

Маастрихтський договір 1992 року. Перетворення Європейського економічного співтовариства в Європейське співтовариство.

Європейський Союз на сучасному етапі. Амстердамський договір 1997 року. Розширення сфери відання Європейського співтовариства і Європейського Союзу, зміни у правовому статусі інституцій Європейського Союзу. Ніццький договір 2001 року. Проблеми розширення Європейського Союзу на сучасному етапі, процедура прийняття нових членів. Плани подальших реформ Європейського Союзу. Федералізація як головний напрямок політико-правової інтеграції в рамках Європейського Союзу.

Тема 3. Право ЄС: поняття, принципи, джерела, система.

Принципи права Європейського Союзу. Принципи права Європейського Союзу: поняття, класифікація. Загальні і спеціальні принципи. Загальні принципи права. Права людини. Принцип правової визначеності. Принцип пропорційності. Принцип недискримінації. Принципи адміністративного і конституційного права. Джерела і спосіб закріплення принципів права Європейського Союзу. Роль наднаціональних судових органів у розробці, визнанні та захисті основних принципів права Європейського Союзу.

Джерела права Європейського Союзу. Класифікація джерел права Європейського Союзу. Первинне законодавство. Теорія виокремлення первинного та похідного (вторинного) Європейського права (законодавства Європейського союзу). Джерела первинного права, їх класифікація. Похідне (вторинне) законодавство. Загальна характеристика похідного (вторинного) законодавства. Пряме та опосередковане застосування актів вторинного права. Класифікація актів вторинного законодавства. Судові рішення. Роль судового прецеденту як джерела Європейського права. Співвідношення норм європейського права та норм загального міжнародного права. Договори, які укладаються Європейським Союзом. Договори, які укладаються державами-членами Європейського Співтовариства. Європейське право та національне право. Національне право як джерело Європейського права. Верховенство права Європейського Союзу та доктрина прямої дії.

Система права Європейського Союзу. Система права Європейського Союзу: основні способи побудови. Предметний, функціональний і структурний підходи. Галузі і інститути права Європейського Союзу. "Інституційне" і "матеріальне" право Європейського Союзу. Структурні компоненти права Європейського Союзу. Поняття "комунітарне право". Місце комунітарного права в системі права Європейського Союзу.

Тема 4. Компетенція ЄС.

Поняття компетенції Європейського Союзу. Компетенція Європейського Союзу: структура і зміст. Правові джерела компетенції Європейського Союзу. Розподіл компетенції Європейського Союзу між Європейськими співтовариствами, спільною зовнішньою політикою і політикою безпеки, і співробітництвом поліції та судових органів у кримінально-правовій сфері.

Характер компетенції Європейського Союзу. Розмежування сфери відання і повноважень між Європейським Союзом і державами-членами. Виключна компетенція ЄС.

Компетенція Європейського співтовариства. Сфера відання і діяльності Європейського співтовариства. Спільний ринок ЄС. Економічний і валютний союз. Законодавчі, виконавчо-розпорядчі, юрисдикційні та інші повноваження Співтовариства, правові форми їх реалізації. Міжнародна правосуб'єктність і міжнародні угоди Співтовариства.

Компетенція Європейського Союзу у сфері спільної зовнішньої політики і політики безпеки. Предмет, цілі та принципи спільної зовнішньої політики і політики безпеки. Повноваження Європейського Союзу у питаннях спільної зовнішньої політики і політики безпеки і форми їх реалізації. Міжнародні угоди Європейського Союзу у сфері спільної зовнішньої політики і політики безпеки. Правові основи спільної оборонної політики Європейського Союзу. Сили швидкого реагування.

Компетенція Європейського Союзу у сфері боротьби із злочинністю. Співробітництво поліції і судових органів у кримінально-правовій сфері; предмет і основні напрямки такого співробітництва. Внутрішні нормативні акти та міжнародні договори Європейського Союзу у кримінально-правовій сфері. Європол, Євроюст та інші спеціалізовані установи Європейського Союзу з питань боротьби із злочинністю.

Цілі та принципи діяльності Європейського Союзу. Поняття і класифікація цілей Європейського Союзу. Загальні та спеціальні цілі Європейського Союзу. Принципи діяльності Європейського Союзу: їх система і зміст.

Додаткова компетенція Європейського Союзу. Основні напрямки і правові форми збільшення компетенції Європейського Союзу. Іманентні повноваження Європейського Союзу, порядок їх реалізації. Принципи та механізм розвинутого співробітництва.

Тема 5. Інститути і органи ЄС.

Організаційний механізм Європейського співтовариства і Європейського Союзу. Поняття “інститут” і “орган” у праві Європейського Союзу. Система інститутів Європейського Союзу. Класифікація органів Європейського Союзу.

Рада Європейського Союзу. Місце в системі органів Європейського Союзу. Склад і порядок формування. Загальна і спеціальна Рада. Порядок роботи і процедура прийняття рішень. Обсяг та зміст повноважень, відповідальність Ради Європейського Союзу.

Європейська Рада. Склад, порядок формування і проведення засідань. Повноваження. Висновки Європейської Ради. Спеціальні повноваження Європейської Ради. Європейська Рада і Рада Європейського Союзу.

Європейський Парламент. Склад, функції, регламент роботи, місце в системі наднаціональних органів Європейського Союзу, сфера компетенції. Порядок обрання та правовий статус депутатів Європарламенту. Юридична і

політична відповідальність Європарламенту та його членів. Депутатський імунітет.

Європейська Комісія. Наднаціональний характер Європейської комісії. Її склад, функції, обов'язки, повноваження. Зовнішні функції Європейської комісії. Права Європейської комісії щодо держав-членів Європейського Союзу. Делегування Комісії додаткових повноважень. Політична відповідальність Комісії.

Судові органи Європейського Союзу. Судова система Європейського Союзу. Суд Європейських співтовариств: склад і порядок формування, організація роботи і процедура прийняття рішень, юрисдикція Суду. Правовий статус Суду першої інстанції. Судові колегії.

Контрольні органи. Система контрольних органів Європейського Союзу. Європейська рахункова палата: склад і порядок формування, внутрішня організація та повноваження, правовий статус аудиторів. Омбудсман Європейського Союзу: порядок обрання, повноваження, порядок звернення до Омбудсмана.

Фінансові установи. Система фінансових установ Європейського Союзу, правове регулювання і контроль за їх діяльністю. Європейський інвестиційний банк: правовий статус, основні напрямки діяльності, керівні органи. Правове становище структурних фондів Європейського Союзу.

Консультативні органи. Особливості правового статусу консультативних органів, основні та допоміжні консультативні органи. Правове становище Економічного і соціального комітету і Комітету регіонів.

Європейське поліцейське відомство (Європол). Місце в організаційному механізмі Європейського Союзу, цілі і сфера відання. Функції і повноваження, керівні органи, їх правовий статус. Відповідальність Європола.

Правотворчі процедури в Європейському Союзі. Законодавчий процес. Бюджетний процес. Розмежування повноважень. Порядок укладення міжнародних договорів Європейського співтовариства і Європейського Союзу.

Тема 6. Основи правового становища людини і громадянина у ЄС.

Громадянство Європейського Союзу. Джерела правового регулювання становища людини і громадянина у Європейському Союзі. Громадянство Європейського Союзу і громадянство держав-членів. Підстави набуття і припинення громадянства Європейського Союзу.

Основні права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Європейському Союзі. Принципи правового статусу особи в Європейському Союзі та способи їх закріплення. Класифікація прав людини і громадянина. Можливі обмеження щодо здійснення основних прав і свобод, їх межі. Основні обов'язки громадянина.

Гарантії прав і свобод людини і громадянина. Класифікація гарантій прав і свобод людини і громадянина. Інституціональні гарантії. Судовий захист прав і свобод. Позасудові механізми захисту прав і свобод. Процесуальні гарантії. Матеріальні гарантії прав і свобод людини і громадянина.

Змістовний модуль 2. Особлива частина «Основні галузі та сфери регулювання права Європейського Союзу»

Тема 7. Основи правового регулювання внутрішнього ринку ЄС.

Правовий режим спільного ринку ЄС. Позитивна і негативна інтеграція. Принцип вільного руху товарів. Принцип вільного руху робочої сили. Принцип вільного заснування. Принцип вільного надання послуг. Принцип вільного руху капіталу. Принцип свободи платежів.

Митне право ЄС. Поняття та історія створення митного союзу ЄС. Основні митні режими Європейського Співтовариства. Спільний митний тариф: поняття, зміст, умови застосування.

Правове регулювання діяльності юридичних осіб. Корпоративне право. Основні методи регулювання діяльності юридичних осіб: гармонізація і уніфікація. Регламент про Європейське об'єднання за економічними інтересами.

Антимонопольна політика ЄС і регулювання конкуренції. Поняття, цілі та задачі політики в області конкуренції. Правила конкуренції ЄС, суб'єкти правил конкуренції. Колективні та індивідуальні антимонопольні дії. Контроль за злиттям компаній. Порушення правил конкуренції державами.

Тема 8. Основи правового регулювання фінансово-економічних відносин в ЄС.

Правові основи економічного і валютного союзу. Економічний і валютний союз: поняття і економічний зміст. Економічний і фінансовий комітет. Європейська система центральних банків: функції і повноваження. Правовий статус Європейського центрального банку. Правове регулювання банківської діяльності.

Банківське право ЄС. Банківська система ЄС, її структура. Законодавство про банки і банківську діяльність в ЄС. Основні принципи правового регулювання банківської діяльності в ЄС.

Податкове право ЄС. Загальні положення про податкове право ЄС. Правові основи опосередкованого оподаткування в ЄС. Правові основи прямого оподаткування в ЄС.

Тема 9. Нормативно-проектне забезпечення розвитку інформаційного суспільства ЄС.

Чинна нормативно-проектна база європейського союзу. Доповідь «Європа і глобальне інформаційне суспільство». Програма «Європа – інформаційне суспільство для всіх». Забезпечення входження всіх громадян, сімей, підприємств, шкіл і адміністративних установ в цифровий вік і надати їм доступ в Інтернет. Створення цифрової культури, сповнену духом підприємництва та відкрити впровадженню нових інформаційних технологій. Створення єдиного європейського інформаційного простору, необхідного для успішного функціонування відкритого та конкурентоспроможного внутрішнього ринку в

сфері інформаційного суспільства та засобів масової інформації. «Цифровий порядок денний для Європи» (Digital agenda for Europe).

Тема 10. Правове регулювання електронної сфери в ЄС.

Директива 2004/48/ЄС щодо забезпечення охорони інтелектуальної власності. Директиви 2019/790/ЄС про авторське право в єдиному цифровому ринку. Директива 95/46/ЄС Європейського Парламенту і Ради "Про захист фізичних осіб при обробці персональних даних і про вільне переміщення таких даних". Регламент європейського парламенту і ради (ЄС) 2016/679 про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування директиви 95/46/ЄС (загальний регламент про захист даних). Директива 2000/31/ЄС Європейського парламенту та Ради "Про деякі правові аспекти інформаційних послуг, зокрема, електронної комерції, на внутрішньому ринку" ("Директива про електронну комерцію")

Тема 11. ЄС та Україна: розвиток нормативно-проектного забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні.

Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки: закон України від 09.01.2007 № 537-в. Закон України «Про електронну комерцію»: постанова Верховної Ради України № 2306а від 03.06.2014р. закон України «Про захист персональних даних» від 01.06.2010 № 2297-ві

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	Усього	У тому числі			
		л	с	лаб.	с. р.
Модуль 1.					
Змістовий модуль 1.					
Тема 1. Предмет, система та завдання курсу «Основи права ЄС».	9,5	1	2		6.5
Тема 2. Історія становлення та розвитку права ЄС.	9,5	1	2		6.5
Тема 3. Право ЄС: поняття, принципи, джерела, система.	11,5	1	4		6.5

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	Усього	У тому числі			
		л	с	лаб.	с. р.
Тема 4. Компетенція ЄС	9,5	1	2		6.5
Тема 5. Інститути та органи ЄС.	9	1	2		6
Тема 6. Основи правового становища людини і громадянина у ЄС.	13	2	4		7
Модульний контроль	2	2	-		
Разом за змістовим модулем 1	64	9	16		39
Змістовий модуль 2.					
Тема 7. Основи правового регулювання внутрішнього ринку ЄС.	11,5	1	4		6,5
Тема 8. Основи правового регулювання фінансово-економічних відносин в ЄС.	12	1	4		7
Тема 9. Нормативно-проектне забезпечення розвитку інформаційного суспільства ЄС.	9,5	1	2		6.5
Тема 10. Правове регулювання електронної сфери в ЄС.	11,5	1	4		6.5
Тема 11. ЄС та Україна: розвиток нормативно-проектного забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні.	10,5	2	2		6.5
Модульний контроль	1	1			
Разом за змістовим модулем 2	57	7	16		33

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	Усього	У тому числі			
		л	с	лаб.	с. р.
Усього годин	120	16	32		72

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма навчання
1	Предмет, система та завдання курсу «Основи права ЄС».	2
2	Історія становлення та розвитку права ЄС.	2
3	Право ЄС: поняття, принципи, джерела, система.	4
4	Компетенція ЄС	2
5	Інститути та органи ЄС	2
6	Основи правового становища людини і громадянина у ЄС.	4
7	Основи правового регулювання внутрішнього ринку ЄС.	4
8	Основи правового регулювання фінансово-економічних відносин в ЄС.	4
9	Нормативно-проектне забезпечення розвитку інформаційного суспільства ЄС.	2
10	Правове регулювання електронної сфери в ЄС.	4
11	ЄС та Україна: розвиток нормативно-проектного забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні.	2
	Разом	32

6. Теми практичних занять

Не передбачено

7. Теми лабораторних занять

Не передбачено

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма навчання
1	Предмет, система та завдання курсу «Основи права ЄС».	6,5
2	Історія становлення та розвитку права ЄС.	6,5
3	Право ЄС: поняття, принципи, джерела, система.	6,5
4	Компетенція ЄС	6,5
5	Інститути та органи ЄС	6
6	Основи правового становища людини і громадянина у ЄС.	7
7	Основи правового регулювання внутрішнього ринку ЄС.	6,5
8	Основи правового регулювання фінансово-економічних відносин в ЄС.	7
9	Нормативно-проектне забезпечення розвитку інформаційного суспільства ЄС.	6,5
10	Правове регулювання електронної сфери в ЄС.	6,5
11	ЄС та Україна: розвиток нормативно-проектного забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні	6,5
	Разом	72

6. Методи навчання

Проведення аудиторних лекцій, практичних занять, індивідуальні консультації (при необхідності), самостійна робота студентів за матеріалами, опублікованими кафедрою (методичні посібники), проведення олімпіад.

7. Методи контролю

Оцінювання за роботу на семінарі рейтингове зі встановленням відповідної кількості балів за такі види діяльності:

- доповідь на семінарі – від 0 до 5 балів;
- реферат за вузькоспеціалізованою проблематикою – до 10 балів;
- складання конспекту наукової праці – до 5 балів;
- складання схем та таблиць – до 5 балів;
- індивідуальне завдання (тези доповіді конференції) – 15 балів;
- вивчення судової практики – до 5 балів.

Підсумкове оцінювання рівня знань студентів з дисципліни здійснюється на основі результатів поточного модульного контролю (ПМК), індивідуальної роботи студентів та підсумкового контролю знань студентів (ПЗК) за 100-бальною шкалою.

Підсумкова оцінка виставляється в залікову книжку та відомості обліку підсумкової успішності студентів згідно зі школою оцінювання.

5. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота													Сума	Підсумковий тест (іспит)
Змістовний модуль № 1									Змістовний модуль №2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13		
5	5	10	10	5	10	5	5	5	10	10	10	10	100	100

T1, T2 ... T13 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
83-89	B	добре	
75-82	C		
68-74	D	задовільно	
60-67	E		
01-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

9. Рекомендована література

Базова

1. Аракелян М. Р. Право Європейського Союзу : підручник / М. Р. Аракелян, М. Д. Василенко ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". – О. : Фенікс, 2012. – 390 с.
2. Баймуратов М. О. Модифікації державного суверенітету в умовах європейської інтеграції в контексті взаємовідносин Європейського Союзу з державами-членами : монографія / М. О. Баймуратов, Ю. С. Хоббі. – Суми : Університет. кн., 2013. – 300 с.
3. Бирюков М.М. Европейское право: учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по направлениям подгот. и специальностям «Международ.

- Отношения» и «Регионоведение» /М.М. Бирюков. – 2 –е изд., доп. – Москва: Омега-Л, 2006. – 128 с.
4. Волошин Ю. О. Конституційно-правове забезпечення європейської міждержавної інтеграції: теоретико-методологічні аспекти : монографія / Ю. О. Волошин. – К. : Логос, 2010. – 428 с.
 5. Європейський Союз і Україна: особливості взаємовідносин на сучасному етапі / НАПрН України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. – Х. : Оберіг, 2012. – Вип 1. – 76 с.
 6. Європейський Союз: економіка, політика, право : енцикл. слов. / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К. : ВПЦ "Київ. ун-т", 2011. – 368 с.
 7. Історія європейської інтеграції від Римської імперії до Європейського Союзу : монографія / НАПрН України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування ; за заг. ред. І. В. Яковюка. – К. : Ред. журн. "Право України" ; Х. : Право, 2013. – Вип. 14. – 208 с.
 8. Кашкин С.Ю. Введение в право Европейского Союза. Учебное пособие. М: Изд-во Эксмо, 2005. – 368 с.
 9. Кернз, В. Вступ до права Європейського Союзу: Навчальний посібник: Пер. з. англ. = Introduction to European Union Law /В. Кернз. -Київ : Знання,2002. -381 с.
 10. Консолідовані версії договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу (2010/С 83/01) : хрестоматія / упоряд. Б. В. Бабіна. – О. : Фенікс, 2012. – 294 с.
 11. Кордон М. В. Європейська та євроатлантична інтеграція України : навч. посіб. / М. В. Кордон. – 2-ге вид. – К. : Центр учб. л-ри, 2010. – 172 с.
 12. Основи права Європейського Союзу : нормат. матеріали (із змінами, внесеними Лісабон. договором) / за заг. ред. М. В. Буроменського. – Х. : ФІНН, 2010. – 392 с.
 13. Петров Р. А. Транспозиция "acquis" Европейского Союза в правовые системы третьих стран : монография / Р. А. Петров. – К. : Истина, 2011. – 384 с.
 14. Право Європейського Союзу : підручник / за ред. В. І. Муравйова. – К. : Юрінком Інтер, 2011. – 704 с.
 15. Право Европейского Союза: учебник для вузов / под. ред. С.Ю. Кашкина. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Издательство Юрайт; ИД Юрайт, 2010. – 1119 с.
 16. Штрайнци Р. Європейське право /Перекл. з нім. Катерина Котюк; наук. Ред.. укр.. вид. Михайло Микієвич. – Львів: Астролябія, 2009. – 480 с.
 17. Топорнин Б. Н. Европейское право. М.: Юристъ, 2001. – 456 с.
 18. Яковюк І. В. Правові основи інтеграції до ЄС: загальнотеоретичний аналіз : монографія / І. В. Яковюк ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". – Х. : Право, 2013. – 760 с.

Допоміжна

1. Директива 2000/31/ЄС Європейського парламенту та Ради "Про деякі правові аспекти інформаційних послуг, зокрема електронної комерції, на внутрішньому ринку" ("Директива про електронну комерцію") від 8 червня 2000 року // https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_224#Text
2. Директива 95/46/ЄС Європейського Парламенту і Ради "Про захист фізичних осіб при обробці персональних даних і про вільне переміщення таких даних" від 24 жовтня 1995 року // https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_242#Text
3. Директива 97/66/ЄС Європейського Парламенту і Ради "Стосовно обробки персональних даних і захисту права на невтручання в особисте життя в телекомунікаційному секторі" від 15 грудня 1997 року // https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_243#Text
4. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних) 27 квітня 2016 року // https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_008-16#Text

5. Інформаційні ресурси з дисципліни «Основи права Європейського Союзу»

1. europa.eu — офіційний інтернет-портал Європейського Союзу
2. <https://eur-lex.europa.eu/> EUR-Lex Онлайн доступ до законодавства Європейського Союзу
3. <https://eur-lex.europa.eu/collection/eu-law/treaties/treaties-force.html> Договори Європейського Союзу
4. https://eeas.europa.eu/delegations/ukraine_uk Представництво Європейського Союзу в Україні
5. <http://www.president.gov.ua>. – веб-сторінка Президента України.
6. <http://rada.gov.ua>. – веб-сторінка Верховної Ради України.
7. <http://www.kmu.gov.ua>. – веб-сторінка Кабінету Міністрів України.